

En för Sverige ny adventiv kackerlacka, *Henschoutedenia flexivitta* (Walk.)

Av

L. A. H. LINDGREN

En dag i december 1955 upptäckte herr Gunnar Samuelsson, innehavare av en fruktaffär vid Nygatan i Tranås, en insekt i en nyinkommen låda med vindruvor från Italien. Djuret överfördes till en cellofanask, där det sedan levde ända till någon av de första dagarna i februari 1957, alltså mer än ett år, då det en morgon befanns vara dött. Det översändes därefter till förf. Insekten visade sig vara en ganska stor kackerlacka och i samråd med laborator Frej Ossiannilsson bestämdes den vara *Henschoutedenia flexivitta* (Walk.). Längden på djuret i intorkat skick var 38 mm. Sedermera överlämnade jag exemplaret till Docent K. Princis vid Zoologiska Institutionen i Lund. I brev har denne meddelat, att bestämningen är riktig samt att arten är av västafrikanskt ursprung.

H. flexivitta är icke medtagen i »Beitrag zur Kenntniss der adventiven Blattarien Skandinaviens und Finnlands» som Princis tryckt i Notulae Entomologicae XXVII (h. 1, s. 8—13, Helsingfors 1947). Efterforskningar ha visat att exemplar av arten finns i olika svenska samlingar och följande fynd utöver det refererade Tranåsex. äro mig bekanta:

1 ex funnet i dec. 1950 i bananlåda i Uppsala och överlämnat till Institutet för växtsjukdomslära därstädes (meddelat av Ossiannilsson).

3 ex. i Entomologiska avdelningen av Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm. Enligt preparator Bror Hansson äro de endast märkta »Import till Stockholm med bananer» och ha kommit till museet någon gång under de senaste tjugo åren, d.v.s. sedan han tillträtt sin tjänst där. (Det. K. Princis.)

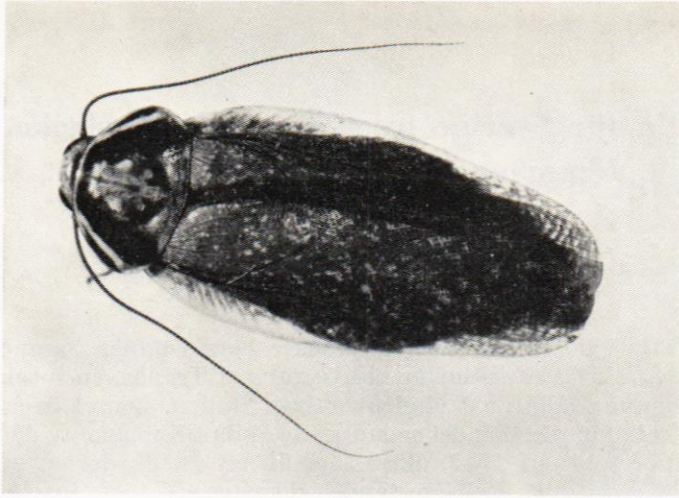
7 ex. i Entomologiska Museet o. Zoologiska Institutionen i Lund enl. doc. Princis, som lämnat följande data om dessa:

♀, Lund, Sk. (med bananer från Afrika), 19 nov. 1949;

♂, Bredbyn, Ång. (i fruktlåda), 14 okt. 1953, A. Lundström leg.;

♂, Hälsingborg, Sk. (införd med bananer från Belgiska Kongo), okt. 1953, Ardö leg.;

Entomol. Ts. Årg. 79. H. 1-2, 1958

- ♂, Karlshamn, Bl. (med bananer), april 1954, F. Hanström leg.;
 ♀, Falun, Dlr. (med bananer), dec. 1954, Klefbeck leg.;
 ♂, Tomelilla, Sk. (med bananer) dec. 1954, Einar Svensson leg.;
 ♂, Eslöv, Sk.

Därtill kommer alltså exemplaret från fruktaffären i Tranås (december 1955). Följande är att nämna om detta. Det utfodrades under sin mer än årslånga fångenskap uteslutande med vindruvor och då om möjligt med italienska, ty herr Samuelsson hade vid skilda tillfällen märkt, att om olika sorters druvor samtidigt erbjöds, föredrogos de sistnämnda.

I december 1956, d.v.s. omkring ett år efter det denna kackerlacka kommit till affären, upptäckte herr Samuelsson, att ett större antal små kackerlackungar, minst 22 stycken, kanske några fler, funnos jämte moderdjuret i den ganska rymliga cellofanasken. Hon hade alltså burit på äggpaket, ehuru det ej hade observerats. De flesta av ungarna dogo ganska snart. Den 1 februari 1957 funnos sålunda endast nio stycken kvar i livet och även detta antal decimerades efterhand. Tre av dem levde dock ännu hösten 1957, men då lyckades en undkomma i samband med att locket till förvaringsasken ej blivit ordentligt påsatt. I november samma år dog ytterligare en unge. Den sista av dem fanns kvar ännu vid årsskiftet 1957—1958, men några dagar senare, alltså i början av januari 1958, lyckades även denne krångla sig ut ur förvaringsutrymmet och spårlöst försvinna. De två förlupna exemplaren eftersöktes vid flera tillfällen men återfunnos ej. Trots att

den sista av ungarna ju var över ett år gammal vid tidpunkten för försvinnandet, hade den ej hunnit bli längre än 6 mm (jfr ovan moderdjurets längd av minst 38 mm). Ungarna fingo samma föda som moderindividet, alltså endast vindruvor, och denna ensidiga kost var troligen otillräcklig för normal storlekstillväxt.

Det kan tyckas märkligt, att dessa ungar synbarligen ej kläcktes förrän minst ett år efter det honan tillvaratagits, men vissa kackerlacksarter lära bära på äggen länge, innan kläckning sker. F.ö. finns ju även partenogenetiska arter av dessa insekter, i varje fall har man iakttagit detta förhållande hos *synanthropa* kackerlackor, t.ex. *Pycnoscelis surinamensis* (Lin.)

Syftet med denna artikel har närmast varit att draga uppmärksamheten till de insekter och andra djur, som inte minst i samband med fruktimport kommer till vårt land och som om de tillvaratagas benäget böra sändas till Zootomiska Institutet i Stockholm eller till någon av de ovan nämnda institutionerna.

English Summary

In December 1955 a female of the cockroach *Henschoutedenia flexivitta* (Walk.) was collected in a fruit shop in the town of Tranås in the south swedish upland. It was kept in captivity in a cellofane box for more than a year — that is till the beginning of February 1957, when it died. In December 1956, or about a year after its capture, it was discovered to have at least 22 young. These, like the mother, were fed the whole time exclusively on italian grapes. Most of the young cockroaches died fairly soon. Thus, on the 1st February 1957 there were only nine of them alive. Even this number was gradually decimated, and by the turn of the year 1957—58 only one was left alive. This one managed to escape at the beginning of January 1958 and was never recaptured, in spite of energetic searching of the shop. Despite the fact that this young cockroach was more than a year old, it had grown to a length of only 6 mm. This insignificant size may have been due to the lack of variation in the diet. The mother animal, when dried and mounted, measured 38 mm.

Henschoutedenia flexivitta is a west-african cockroach. During the 1950s it has been observed more often than before in Sweden in connection with importation of fruit, especially bananas. The specimen captured in Tranås, however, was found in a delivery of italian grapes.

Since certain species of cockroaches are said to be capable of carrying their egg cases (oötheca) for quite a long time, it is perhaps not remarkable that the above-mentioned young apparently were not hatched until about a year after the mother individual was captured. Moreover, parthenogenesis occurs even in some *Blattidae* (e.g. *Pycnoscelis surinamensis* (Lin.)).